

в рамках викладеного адміністративного інституту зменшить кількість порушень, зловживань у цій сфері, і посилять законність за обігом наркотичних засобів.

Література

1. Загальна теорія держави і права: підруч. / [М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.]. – Х. : Право, 2010. – 584 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підруч. / О. Ф. Скакун. – Х. : Еспада, 2009. – 752 с.
3. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15. 02. 1995 р., № 60/95-ВР // Відом. Верх. Ради України. – 1995. – № 10.- Ст. 60.
4. Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом: постанова КМ України від 3. 06. 2009 р., № 589 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 44. – Ст. 1477.
5. Положення Державної служби України з контролю за наркотиками: Указ Президента України від 13.04. 2011 р., № 457/2011 р. // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29.- Ст. 1263.
6. Про затвердження переліку обладнання, яке використовується для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та підлягає контролю: Постанова КМ України від 5. 03. 2008 р. № 140 // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 18.- Ст. 497.

УДК 341.123+342.733 (043.2)

Юринець Ю.Л.,

к.ю.н.,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

АКАДЕМІЧНІ СВОБОДИ ЯК ЗАПОРУКА ДЕМОКРАТИЧНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Академічні свободи є одною із основних складових загальних прав і свобод людини і громадянина і, певною мірою, запорукою реалізації цих прав. Видатний лікар та педагог М.І. Пирогов писав (мовою оригіналу) [1, с. 338-339]: "Основные права университетской корпорации – в свободе мысли и слова... Правом на свободу мысли и слова...

университетская коллегия всегда, везде и при самом стесненном положении общества пользуется в больших размерах".

Рівень академічних свобод завжди був індикатором загального рівня свобод в суспільстві. Як зазначається у роботі [2, с. 19], обмеження або ліквідація академічних свобод завжди знаменувало сходження того чи іншого суспільства до авторитаризму і тоталітаризму. Скажімо, у Німеччині, у період Третього рейху, традиційна для німецьких університетів самоврядність була скасована, колишні гуманістичні ідеали вищої освіти були замінені політико-расовими інститутами, що нав'язували мілітаризм й територіальну експансію. Усі професори і викладачі були зобов'язані скорегувати свої лекції відповідно до ідеології націонал-соціалізму.

Загальноновизнане розуміння академічних свобод міститься в Рекомендації ЮНЕСКО і МОП від 21.10.1997 р. "Про статус викладацьких кадрів вищих учбових закладів" [3]. Ця Рекомендація мало відома українському читачу і мало досліджена в українській науковій літературі.

Згідно з Рекомендаціями, реалізація принципів академічної свободи ґрунтується на таких засадах (у дужках – пункт Рекомендацій):

а) для того, щоб належним чином користуватися академічною свободою і виконувати покладені на них обов'язки, установи вищої освіти повинні мати автономію. Під автономією розуміється така міра самоврядності, яка необхідна установам вищої освіти для ефективного ухвалення рішень відносно своєї учбової роботи, норм, управління і відповідної діяльності і яка сумісна з державними системами підзвітності, особливо в тому, що стосується державного фінансування, а також з повагою академічної свободи і прав людини. В той же час характер автономії установ вищої освіти може розрізнятися залежно від типу закладу (п. 17);

б) автономія є інституційною формою академічної свободи і необхідною попередньою умовою для гарантування належного виконання обов'язків, що покладаються на викладацькі кадри і установи системи вищої освіти (п. 18);

в) держави-члени зобов'язалися захищати установи вищої освіти від будь-яких посягань на їх автономію, звідки б вони не виходили (п. 19);

г) автономія не повинна використовуватися установами вищої освіти як привід для обмеження прав викладацьких кадрів установ вищої освіти, передбачених в цій Рекомендації або інших міжнародних нормативних актах (п. 20);

д) самоврядність, колегіальність і належне академічне керівництво

установами вищої освіти є найважливішими складовими частинами їх справжньої автономії (п. 21).

Дані рекомендації є базовими для використання в національному законодавстві. Наприклад, відповідно до Федерального Закону Російської Федерації [4], педагогічним працівникам з числа професорсько-викладацького складу, науковцям і студентам вищого навчального закладу надаються академічні свободи, у тому числі свобода педагогічного працівника вищого навчального закладу викладати навчальний предмет на свій розсуд, обирати теми для наукових досліджень і проводити їх своїми методами, а також свобода студента отримувати знання згідно зі своїми схильностями і потребами. Академічні свободи, що надаються, спричиняють академічну відповідальність за створення оптимальних умов для вільного пошуку істини, її вільного викладу і поширення.

В чинних українських законах поняття "академічні свободи" не згадується. Це поняття міститься в Рішенні Колегії Міністерства освіти і науки України від 01.02.2008 р. № 1/3-6 як мета, до якої слід прагнути в процесі державного регулювання вищої освіти [5]. В законопроекті [6] передбачалося положення про те, що реалізація державної політики у галузі вищої освіти забезпечується, зокрема, шляхом: дотримання автономії вищих навчальних закладів та їх академічної свободи. Чи буде це положення враховане в остаточному варіанті закону, наразі невідомо. Разом з тим, вкрай необхідно щоб ці положення не залишалися деклараціями, а реально втілювалися в життя. Зазначене є зобов'язанням України перед світовою спільнотою.

Таким чином, академічні свободи є важливим чинником діяльності університетів, їх законодавче визнання відповідає Рекомендаціям ЮНЕСКО і МОП, загальним демократичним тенденціям в сучасному світі.

Література

1. Пирогов Н.И. Университетский вопрос / Н.И. Пирогов // Пирогов Н.И. Избранные педагогические сочинения. – М.: Изд-во Академии педагогических наук РСФСР, 1953. – С. 324-393. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.charko.narod.ru/tekst/biblio/Pirogov_1863.pdf

2. Герцюк Д. Академічні свободи у системі цінностей вищої освіти: еволюція і сучасний стан / Д. Герцюк // Вісник Львівського університету: Серія педаг. – 2009. – Вип. 25. – Ч. 4. – С. 16-24.

3. Рекомендация о статусе преподавательских кадров высших учеб-

ных заведений: Рекомендация МОТ и ЮНЕСКО (Париж, 21.10.1997 г.) / Публ.: Центр образовательного законодательства. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lexed.ru/doc.php?id=3890#>

4. Федеральный закон Российской Федерации от 22.08.1996 г. № 125-ФЗ "О высшем и послевузовском профессиональном образовании". – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ed.gov.ru/ofinf/nd_fao/6656/

5. Про впорядкування діяльності відокремлених структурних підрозділів вищих навчальних закладів: рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 01.02.2008 р. № 1/3-6. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_bn/pg_gsntot.htm

6. Про вищу освіту: Проект закону України № 7486-1 від 22.12.2010 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=39329

УДК 342.9:629.73 (043.2)

Столбовий Ю.М.,

старший слідчий прокуратури Солом'янського району м. Києва

ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР ПРИНЦИПУ ОФІЦІЙНОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Сьогодні можна вважати доконаним фактом, що судовий контроль за публічною адміністрацією є невід'ємним атрибутом правової держави Україна [1, с. 5]. В Україні таку функцію здійснює адміністративне судочинство, завданням якого є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ. Реалізація такого завдання здійснюється не в останню чергу завдяки принципу офіційного з'ясування всіх обставин у справі (принцип офіційності). Кодексом адміністративного судочинства України встановлено, що суд вживає передбачені законом заходи, необхідні для